

A virágáruslány

Két nyelven, egy szívvel

„Van nekem egy fehér lovam...”

Mesék bájos hősnője, vagy szirupos gépirókisasszony-történetek mellékszereplője. Akin még a rangos irodalmi művekben, mondjuk egy Krúdy-történetben is, csak ritkán akad meg a bokrétt vásárló gavallér szeme.

A Palócz Imre tér újdonsült bódéjának egyik eladója, tavaly szeptember óta keresi kényerét virágokkal. A városgazdálkodási üzem pavilonjában szorgoskodik dália, rózsák, szegfűk között Ábrahám Irén. Rövid szabadkozás után sikerül csak szóra bírni.

1976-ban érettségizett a Bolyai Gimnáziumban, s tavaly helyhiány miatt utasították el a kertészeti egyetem kecskeméti főiskolai karáról. Idén viszont sikerült a felvételi. Alig beszél magáról, inkább csak a kérdéseimre válaszol.

Szeretem a virágokat, rövid időn belül, szó nélkül meghálálják a gondoskodást. No, persze nem itt, a boltban, hanem a kertészetben. Ott meg a régi piacon dolgoztam. Palántáztam, koszorút kötöttem, árultam. Mikor mire volt szükség.

Közben a vásárlókkal is foglalkozik.

— Mennyi zöldet tehetek hozzá?
— Sárga vagy piros rózsát adhatok? — repkednek ki az apró ablakon kérdéseit, némileg rációfalva előbbi szűkszávára. A nem éppen kellemes külsejű, — piros, fehér házacskában a vevőkről érdeklődöm.

— Legtöbb virágot az idősebb nének vesznek, viszik a

temetőbe, aztán a középkori férfiak következnek. A fiatalabbak, ahogy látom, nemigen kedveskednek virággal hölgyismerőseiknek.

Elmosolyodik, utánagondol valaminek.

— Ha jól emlékszem, ballagásomra kaptam legutóbb virágot.

Újabb vevő érkezik, éltelesebb férfi, hölgy társaságában.

Három szál szegfűt kér, de amíg csomagolják, óvatosan odasúgja:

— Mennyibe is kerül?

Bizony még nyáron sem igazán alacsonyak az árak.

— Nemrég egy vevő negyven szál szegfűt kért — meséli —, felesége éveire utalva ezzel. Az érte járó nyolcvan forintot azonban olyan sajnálkozva fizette ki, hogy arra gondoltam, mi lett volna, ha télen van az a születésnap.

Szeptemberben kezdé tanulmányait a főiskola dísznővénytudományi szakán. Lassan húszéves lesz, a tinédzser jelző, halk hangú zárkózottsága miatt már most alig illik rá. Régi terveiről is beszél, arról, hogy orvos szeretett volna lenni, de érzem szavaiból ma már a virágok között érzi otthon magát.

A növények tehát maradnak szeptembertől, de előadások szólnak majd róluk. A gyakorlat röpké hónapjai után az elmélet évei következnek, melyek alatt a virágot nem eladni, hanem alaposan megismerni kell majd...

Molnár Miklós

Hímzett szélű főkötő lebben a feje körül. Szorgos kézzel seprli a járdát. Megáll pillanatra. A szeme kéken nevet ráncos arcából.

— Nem vagyok már húszéves, az igaz, de sepregetek mindennap. Úgy szép a porta, ha takaros. Így tanította édesanyám, ezt mondtam a lányaimnak is. Ahol ennyi új ház épül, ott tisztaság, rend legyen a faluban. Meg virág.

Felemeli a seprőt, végigmutat a soron:

— Látja, aranyom, ezeket a házakat? Néhány éve erre még csak a nagy semmi volt. Aztán előbújtak a földből, akár eső után a gomba...

★

Változó falu, változó emberek. A gyarapodás, a szorgalmas munka látható, az eredményével. Nézsai nemzeti közszeg. Kétnyelvű falu, egy törekvéssel. A fokmérő a munka. Ez adja az ember rangját.

Napközben esténként a kis-kapukban, a padokon, a boltban és a kocsmában egyformán hangzik magyar és szlovák szó. A beszélgetők megértik egymást. Miért ne? Igazán nem tudni, kinek a böl-

csője felett dúdolgatott szlovák dalt az édesanyja, és magyarul ki mondta az első szót.

„Mam konicka, bielehu, posadim se nameho!

Hijo kvalaj, konyik moj, a ked povjem, prri taltstoj!”

A szlovák mondóka gyorsan szűrődik ki az óvodából. Az arrajárók felfigyelnek egy pillanatra. Olyan kedves, dalmamos a versike, hogy nem állani meg mosolygás nélkül. „Van nekem egy fehér lovam, ráültetem magam, Vágtass lovacskám, ha azt mondom, prri úgy megállj!”

Szlovákul tanulnak a nézsai óvodások. Az arasznyi emberek viszik magukkal a nemzetiségi nyelvet. Joguk és kötelességük, hogy értsék a magyar mellett.

Nagy Zsuzsanna fiatal, búzaszőke óvónő. Saját magáról tréfásan mondja: „Háromszoro nemzetiségi vagyok. Vannarcon születtem, ebben az óvodában dolgozom és Galgautára készülök...”

Már mint férjhez. A vőlegénye odavall, szeptemberben lesz az esküvő. Ottthon, a szülői házában keveredett a magyar és a szlovák szóval. Nyolc évig tanulta az általános iskolában is.

Tegnap láttak volna felülözve...

— Itt, az óvodában hetente kétszer tartunk szlovák nyelvű foglalkozást.

— Szeretik a gyerekek?

— Nagyon. Wersenyeznek, ki mondja először a verset. Ha szlovákul szól a mese, ugyanúgy tágra nyílnak a szemek, kitarulkoznak az arcok, mint Erős János történeténél...

Igy aztán nem esoda, ha a hatvan óvodás nap mint nap két nyelven kíván jó étvágyat.

★

Hírre van a nézsai asszonykórúsnak. Olyannyira, hogy az a határokon is túljutott. Szlovákiai vendégszereplésre készülnek ismét. Sok-sok taprost kapnak. Adnak is ráadást, amíg a torkuk bírja.

Rapavi Ferencné régóta énekel. Vidám, jóbeszédű asszony. — Édesanyámtól tanultam a sok régi dalt. A szívemből szólt a nóta, én meg belenőttem. Ha összejövünk mi, asszonyok a próbára, úgy zeng a dal, hogy az csoda.

A kezét is szótárja, úgy sajnálkozik:

— Jöttek volna tegnap. Szépen fel voltam öltözve. Most takarítok, gondoltam, minek. De tegnap... Mert tudja, mi, idősebb asszonyok még a népviseletet hordjuk. A fiatalok már nem. Pedig a hímzett főkötőnek, a ringó-rengő szoknyának nincs párja. Az csalógtattam ám valamikor a férfiszemeket... Énekelni viseletben énekelünk. Nekem a fényképet is kirakták a gyarmati múzeumban. Tegnap látgtt volna...

A nézsai asszonyok magyar és szlovák népdalokat, nótákat énekelnek. Váltakoztatják kedvükre.

— Így a jó, lelkem — bizonyítja Rapavi Ferencné — két nyelven is eladolgok: „Széles a Balaton vize...” Nekem meg a legkedvesebb, ami így kezdődik: „Szombat éjjel nem aludtam egy órát...”

★

Az unokákat tereletti Kucsra Andrásné, Dudás Marka

Erdős Ferenc biológiára oktatja a nappali és levelező hallgatókat.

— Ahogy a búza szóba kerül, fokozódik a figyelem. Fialatok és idősek az életet jelentő kenyérré gondolnak. Mindenkinek van valamilyen kapcsolata az én legkedvesebb növényemmel. Talán ezért könnyebb is tanítani...

A mérnök tanár vonzalma a búza iránt nem mai keletű. Hajdúböszörmény mellett, gyerekkorában kinn aludtak aratás idején a tábla szélén, huszonnyoik kilométerre a településtől. Holdfénynél gereblyézték az elmaradt kalászatokat, ropogó keresztet kalában hajtották fejüket nyugovóra, s pacsirtaszó ébresztette a családot.

— A magyar búza ismét kezdő visszanyerni régi „acélos” hírnevét — mondja.

★

A kombájnos esztergályos, pék és tanár nem ismerik egymást. Közös vonásuk a kenyérhez kötődő munka. S ha a képzeletbeli cipőt megszeg-nénk, egyforma darabok illetnének őket. Miként az új búzafajták után kutatókat, az üzletek kiszolgálóit, s lehelne folytatni a sort, mert hazánkban valamilyen úton-módon minden második foglalkoztatott az élelmiszer-termelés-sel kapcsolatban áll.

Sz. Gy.

Cseh kastélyok — ma

Csehszlovákia április elején — mint minden évben — az idén is megnyitotta a várak és kastélyok kapuit, hogy azok vendégül lássák a hazai és a külföldi látogatókat. Cseh- és Morvaország területén 119 vár és kastély van, s ezek egy része a történelem gazdag és korrhú szemléltetőeszköz-tárát őrzi. A várak termeiben többnyire eredeti, vagy korabeli berendezések vannak, több vár és kastély pedig a feudális lakáskultúrát szemlélteti bútort, kőp, üveg, porcelán és más műalkotások tudományosan elrendezett gyűjteményeivel.

Vannak azonban a mai kor igényeit szolgáló történelmi épületek is. Sok kastély nyugdíjasotthonként szolgál. Mlada Boleslav közelében fekvő Novy Strahov kastélyban gyermekotthont helyeztek el. A Stáznad Nezárkou-i kastélyban —

ahol Ema Destinova, a világhírű cseh énekesnő emléket őrzik — beteg gyermekeket gyógyítanak. Tuchomerice kastélyában is kórház van. Néhány történelmi szempontból értékes kastélyt a kulturális és a tudományos intézmények vendéghelybe és egyidejűleg gondozzák is. Így például Dobros kastély az írók üdülő- és alkotóháza lett, a rozzezi kastély pedig az újságíróké.

Több kastélyt múzeummá alakítottak át. Kacina kastélya például a mezőgazdasági múzeumnak adott helyet, a Roztoky u Prahya kastélyban működik a közép-csehszlovák múzeum, Vysoká u Příbrami kastélyában pedig Antonín Dvorák világhírű zeneszerző emlékeit gyűjtötték össze; a a Liblice u Mělnika kastélyban a Csehszlovák Tudományos Akadémia rendezi szakszimpoziumait.

Marka néni libát foszt...

Augusztusi szellő dudoráskoz, porától tisztítja a major távoli szegletében rozsduló ekecsoroszlókat. Forró pocsolókat kerülgetünk a pásztoi tsz tepkei telepének bejáratánál. A kombájnosok megszűrőlt ingetnek. Az aratás előtt néhány nappal is itt volt a találka, most vége már a gabonabetakarításnak, kihevílt arukat mosdatják kukkójuk hús levegőjében. A falócsára telepedünk.

— Balszerencsém volt az idén — dohogja Pilinyi Tamás. A John Deerevel vágott neki a kalásztengernek. Még bele sem melegedett, amikor a doktor leszóltotta a gépről. Kézfeje akkorára dagadt mint egy buci, két hét pihe-nőre kényeszerült. Milyen „üdülés” volt az? Bepolyált végtaggal kószált az aratók környékén, hűtlen gondolatok kóvályogtak fejében, a keserűségtől el-elzorult a torka.

— Gyere, Tomi! — incselkedtek vele a többiek. Hogyne ment volna, csak a betegséggel ám nehezebb megbirkózni, mint hatvan vagon terménnyel. A gép az idén ennyit vágott le. Igaz, a „kiszőnök”, Vallus István ugrott be Pilinyi helyére, míg az gyéngékedett. S, midőn a nap ismét a kombájnos légkondicionált fülkéjében villantotta rá aranyfogat, nem akadt tőle boldogabb.

— Mi jut eszembe a búzáról? — kérdezi vissza. — A hosszú nyári napok, a csőri-

káló vagy ömlő millió szem, csapzott üstökű munkatársak, bővszűkítő szerelők, a homlokokon alácsorgó verejték, s a kenyér...

★

A kenyér a „végtermék”, s míg asztalunkra kerül ki tudja hány ember munkája gyűlik benne. Ott vannak például az ipari munkások a szomszédos MEZŐGÉP gyáregységében. Csöndesen mozognak, valami belső kényszer parancsára, tekintetük a kigyóbüvülő induséra hasonlít, ahogy alakítják, igazik a rideg fémdarabokat.

— Az idén négy és fél ezer mellőse felhordót gyártunk az NDK-beli E-512-es típusú kombájnokhoz — mondja Oroszi József csoportvezető. Valamikor ő is esztergályosként serénykedett, most ott ügyel Klonka József, Virágh János, Szabó Imre s a többiek mellett, nehogy kifogásolnivaló maradjon a fontos alkatrészekben. Meséli: nemrég Szolokra utazott. Az út mellett kombájnosok sorakoztak. Nem tudta megállni, hogy ne azonosítsa vajon ők készítették-e valamelyik tartozékot.

— Az én emlékeim legszembikei a búzáról élnek. Szerettem — a gépállomáson — a régieket javítani, már halálra ítélt kombájnosokat

viszazaadni gazdáknak. Repe-raitam még az AC-400-ast is. De régen volt! — sóhajt fel.

S nem csak javított, aratót is. Amikor 1962-ben Alstoldon késlekedtek a betakarítással, Lanova Gézával együtt indultak segíteni. Azóta se égett olyan lázban Orosz József. Ha csak abban a pillanatban nem, tavasszal, amikor ünneppélyesen átadták a tízezredik felhordót. Mert rögtön utat tett meg a pásztoi MEZŐGÉP gyáregységbe s ezt végigélte, vitázta a csoportvezető is.

Nézzük az esztergályosokat, hegesztőket szerelőket. A vasdarabok meghajolnak előttük, az illesztéseket gyorsan takarja az égszínkéz máz. Az alkatrészekért cserébe kombájnosokat kap a magyar mezőgazdaság...

★

Egy házzal arrébb, megint a búza a főszereplő. A Nőgrád megyei Sütőipari Vállalat üzemében már a szemek finom liszté átalakulva várják a pékeket. Mikó József üzemvezető — ő is szakmunkás volt hajdan — utójára egy hónapja nyúlt a kovásznyeret. A gyártást ellenőrizte, de korábban bizony, mert kevés volt a pék, üzemvezető létere beállt a sorba.

— Liszt, élesztő, víz. Ez az alapanyag — magyarázza. Mu-

tatja a forgókaros dagasztógépet a katlanokban érlelődő kovászt a kamrás tésztaosztó. A kemencék környékén rezeg a levegő, mintha délibábok kacérkodnának a szemmel.

— A vetőben 320 fok a hőmérséklet — jegyzi meg. Az ember legszívesebben levetközne, akkora a hőség. A pékek, köztük a legkiválóbbaként emlegetett Andó Pál és Juhász István, már észre sem veszik, miként az ablakon beböklő természet sem. A vásárlók reggelre friss pékárut várnak, nincs idő a körülményekkel foglalatzkodni.

A litkei tanácselnök, Kálmán János mesélte hogy jó pár évvel ezelőtt sok volt a szalonnás kenyér a faluban. Azt nevezik, így, melynek belében sületlen darabokat találni. A falugyűlésen Szabó János állt fel. „Nem értek egyet a kenyér bíráival, mert ilyen olcsón meg sohasem vehettünk kenyeret és szalonnát egyszerre” — mondta nevetés közepette. Mikó József is jól derül a történeten.

— Vigyázzunk a minőségre — jegyzi meg, s tekintetünk a szállításra váró, még gőzölgő, illatos kenyerekre vetődik.

A szécsényi mezőgazdasági szakközépiskola mérnök tanára

— Fárom van?

— Ráracsodálkozik:

— Jaj, dehogy! Tizenhat...!

— Mennyi?

— Pontosan annyi az. Az öregemmel nyolc gyereket neveltünk fel. Hát jelentkeztek az unokák. Jövőre lesz ötven éve, hogy összeházasodtunk. Ünnepejük az aranylakodalmat. Sok év az, sok gond, munka. Meg öröm is. Sztémehettünk volna nem egyszer, de mi összekötöttük a sorsunkat.

Ránevet András bácsira, aki festékes kezét törölgetve lép ki a nagyszobából: — Igaz-e papa?

Az udvaron kacskák, libák, Marka néni délelőtt fosztotta őket. Segítették az unokák is. Elkék, mert sok a dolog. Marka néni szorgos keze csak este pihen.

— Az igazi örömöm, ha összejön a család. A gyerekek, unokák. Ha magam mellett látom valamennyit. Ilyenkor még a könnyem is előszivárog... Most vasárnap a lányomék várnak bennünket. Egyszerű, családi összejövetelre...

Csatai Erzsébet

„A gyerekek szeretik a szlovák szót.”

Kulcsár József felvételei

Idén először

A szombathelyi Savaria Közlekedésgépészeti Szakközépiskola ez év szeptemberétől első ízben képez vasútgépész-technikusokat. Az egyéves tanfolyamon olyan szakembereket képeznek tovább, akik valamely közlekedésgépészeti szakközépiskolának a vasútgépész ágazatán érettségiztek, vagy más középfokú végzettséggel és vasútgépészethez kapcsolódó szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkeznek.

A vasútgépész ágazaton szerzett technikus oklevél a MÁV-on belül egyenértékű a tisztii II. szakcsoporttal. Erre az iskolára augusztus 25-ig lehet jelentkezni.